

Opvs Theologicvm

In Tres Tomos Distribvtvm, In quo praecipua totius Theologiae capita
accurate pertractantur ... Adiecto ad finem Tertij Tomi Indice rerum
notabilium

Qui totam primam partem D. Thomæ, ac multa alia continet, quorum
Indicem sequens pagina dabit

Mauro, Silvestro

Romae, 1687

Q. 165. Vtrum in Angelis sit voluntas, eaque distinguatur ab eorum
intellectu & natura.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84111](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84111)

cognitio vespertina realiter distinguatur a matutina?

Respondet Sanctus Thomas art. 7. in corpore, quod dum dicitur, quod angeli cognoscunt res creatas in propria natura, non debet ita intelligi, ut ly *in* importet habitudinem principij, ac proinde significetur, quod angeli cognitionem vespertinam accipiant ab ipsis naturis rerum: siquidem ut idem Sanctus Thomas dixit quæst. 55. art. 2. angeli non accipiunt cognitionem a rebus creatis, sed cognoscunt per species innatas illis a Deo inditas in prima creatione. Solum ergo significatur angelos cognitione vespertina cognoscere res creatas secundum esse, quod habent in propria natura.

10. Hoc posito, docet, quod cognitio matutina, ac vespertina possunt ita sumi, ut sint una, & eadem cognitio, qua angeli vident res in Verbo, quæ in quantum videt res secundum illud esse primordiale, & increatum, quod habent in Verbo, dicatur matutina; in quantum videt res secundum esse creatum, quod habent in se ipsis, dicatur vespertina. Possunt etiam sumi, ut sint duæ cognitiones distinctæ, ac cognitio matutina sit visio beata, qua in Verbo vident res creatas secundum proprias naturas; cognitio vespertina sit, qua per species innatas vident res secundum esse, quod habent in se ipsis.

Addit, quod Augustinus videtur sumere cognitionem matutinam, & vespertinam hoc secundo modo, cum verbis relatis num. 5. cognitionem vespertinam dicat esse imperfectam respectu matutinæ.

11. Dices primò: Apostolus 1. ad Corinth. 13. dicit: cum venerit quod perfectum est, evacuabitur quod ex parte est: sed cognitio vespertina hoc secundo modo sumpta comparatur ad matutinam, sicut cognitio imperfecta, & partialis ad perfectam, & totalem: ergo non datur in intellectu angelico simul cum matutina.

Respondet Sanctus Thomas art. 7. in resp. ad 3. dictum Apostoli intelligendum de imperfecto, quod habet prædicatum oppositum perfecto, eo pacto, quo fides, quia est eorum, quæ non videntur, non potest coniungi cum visione beata, qua Deus videtur: sed cognitio vespertina, qua res videntur per species innatas, non habet vllum prædicatum oppositum cognitioni, qua eadem res creata videtur in Verbo: ergo. Sed de hoc puncto ex professo agendum 3. p. cum disputabitur de pluribus scientijs Christi.

12. Dices secundo: si cognitio matutina, & vespertina sunt duæ cognitiones, quare non sunt duo dies, sed constituunt unum diem?

Respondet Sanctus Thomas in resp. ad 1. quod sicut dicuntur sex dies, in quantum cognoscunt sex genera rerum, sic cognitio matutina, & vespertina dicuntur unus dies, in quantum cognoscunt unum genus rerum, sed

diuerso genere cognitionum, ut explicatum est.

13. Dices tertio: in una potentia non possunt esse simul duæ operationes; sed si cognitio vespertina distingueretur a matutina, essent duæ operationes in eodem intellectu angelici: ergo &c.

Respondet Sanctus Thomas in resp. ad 2. in eadem potentia posse esse simul duas operationes, quarum una ordinetur ad aliam, ut magis explicauimus quæst. 159. c. g. quia volitio medij ordinatur ad intentionem finis, in voluntate potest simul esse intentio finis, & electio mediorum, ut ex proportionali ratione in intellectu potest esse simul actus, quo assentitur principijs, & quo infert conclusionem; sed cognitio vespertina in angelis refertur ad matutinam, ut docet Augustinus lib. 4. de Gen. ad litteram cap. 23. ergo in angelis cognitio matutina, & vespertina possunt esse simul.

14. Ad argumentum in contrarium, distinguo minorem: nomine sex dierum debent intelligi sex dies veri, & naturales iuxta sensum litteralem Scripturæ, concedo: ita ut iuxta sensum mysticum, non intelligantur sex cognitiones angelorum, nego minorem; & nego consequentiam. Etiam si cum communi sententia concedamus Deum creasse mundum sex diebus veris, & naturalibus, ac de ijs intelligendam Scripturam iuxta sensum litteralem, tamen possumus admittere Deum creasse mundum etiam sex diebus mysticis consistentibus in cognitionibus angelorum, ac de ijs posse intelligi Scripturam iuxta sensum mysticum, ut explicatum est.

QVÆSTIO CLXV.

Vtrum in angelis sit voluntas, eaque distinguatur ab eorum intellectu, & natura?

S. Th. qu. 59. art. 1. & 2.

1. **P**rimo videtur in angelis non dari voluntas, sed potius dari appetitus aliquis superior voluntate. Angeli enim differunt ab homine per hoc, quod homines sunt proprie rationales, & discursiui, angeli autem non sunt proprie rationales, & discursiui, sed sunt pure intellectiui: esse autem intellectiuium est quid perfectius, & superius rationali; sed voluntas est in ratione, ut docet Aristoteles 3. de anima t. 42. ergo angeli differunt ab hominibus per hoc, quod homines sunt volitiui, angeli non sunt proprie volitiui, sed habent appetitum perfectiorem, & superiorem voluntate.

2. Secundo videtur, quod angeli neque habeant appetitum, ac proinde neque ex hoc capite habeant voluntatem, quæ est quidam appetitus, & est species appetitus, ut docet Aristoteles 3. de anima t. 48. & sequent. Ap-

P p p

peti-

petitus enim est boni, quo caremus: nemo enim appetit bonum, quod iam habet: sed angeli præsertim beati sunt perfecti, & non earent vilo bono, neque vlla perfectione: ergo non habent appetitum, ac proinde neque voluntatem.

3. Tertiò voluntas est mouens motum, vt docet Aristoteles 3. de Anima, t. 54. mouetur enim ad volendum à bono proposito per intellectum, & mouet cæteras potentias; sed angeli cum sint incorporei, debent esse immobiles; ergo.

4. Quarto videtur saltem non efficaciter probari angelos esse volituios ex eo, quod sint intellectui. Nam non implicat contradictionem dari aliquid intellectuium, quod non sit volituium: ergo.

5. Quinto videtur voluntas angeli non distinguui ab eius intellectu, & natura. Vnaquæque enim res per suam formam, & naturam inclinatur ad suum bonum; sed voluntas est quædam inclinatio naturæ intellectiue ad suum bonum: ergo voluntas est ipsa intellectiua natura angeli. Confirmatur: nam si corpora per suam formam, & naturam inclinantur ad suum bonum, multò magis angeli, qui sunt simpliciores corporibus, per suam formam, & naturam inclinantur ad suum bonum.

6. Sexto illæ solum potentiæ debent realiter distinguui, quarum obiecta formalia realiter distinguuntur: illæ verò potentiæ, quarum obiecta formalia distinguuntur solum ratione, debent distinguui solum ratione; sed verum, quod est obiectum formale intellectus, & bonum, quod est obiectum formale voluntatis, distinguuntur solum ratione, siquidem realiter omne bonum est verum, & omne verum est bonum; ergo intellectus, & voluntas distinguuntur sola ratione.

7. Respondeo de fide est in angelis dari voluntatem, ideoque illos esse capaces actus honesti, ac peccati, meriti, & demeriti, de quorum ratione est, vt sint voluntarii, & à voluntate procedant. Apocal. etiam 7. Angelis dicitur: *nolite nocere terræ, & mari.*

8. Probatur ratione, quæ quia est maximè à priori, vnicè assertur à Sancto Thoma 1. p. quæst. 19. art. 1. ad probandum in Deo dari voluntatem, & hac quæst. 59. ad ostendendum dari voluntatem in angelis. Vnaquæque res appetit suum bonum appetitu proportionaliter correspondente modo essendi, ideoque si habet esse purè naturale, appetit suum bonum appetitu purè naturali: si habet esse sensitium, appetit suum bonum appetitu sensitiuo: si habet esse rationale, & intellectuium, appetit suum bonum appetitu rationali, & intellectiuo, qui dicitur voluntas: sed angeli habent esse intellectuium, & comparantur ad animam rationalem, sicut intellectus perfecti ad intellectum imperfectum; ergo angeli appetunt suum bonum appetitu intellectiuo, ac proinde habent voluntatem, quæ est appetitus intellectiuus; sed intellectus per hoc dif-

fert à potentijs cognoscitiuis, quæ non sunt intellectiue, quod potentiæ cognoscitiue non intellectiue, sicut non cognoscunt omne ens, sic non cognoscunt omne bonum; intellectus sicut cognoscit omne ens, & ipsum ens vniuersale, sic cognoscit omne bonum, & ipsum bonum vniuersale; ergo proportionaliter voluntas, siue appetitus intellectiuus differt ab appetitu non intellectiuo in hoc, quod voluntas appetit omne bonum, & ipsum bonum vniuersale: appetitus nō intellectiuus appetit solum aliquod bonum particulare, puta appetitus sensituius appetit solum bonum sensibile: ergo Angeli habent voluntatem, quæ appetunt ipsum bonum vniuersale.

9. Contra hanc rationem opponitur, quia non implicat, quod detur aliquid intellectiuum non volituium; ergo ex eo, quod Angeli sint intellectui, non efficaciter probatur illos esse volituios, & habere voluntatem.

10. Ex occasione huius argumenti orta est quæstio, vtrum implicet intellectuium, quod non sit volituium. Aliqui recentiores existimarunt non implicare, ac proinde possibile esse aliquid intellectuium non volituium, sed carens voluntate.

11. Dicendum cum communi sententia penè omnium: repugnat aliquid intellectuium non volituium, sed carens voluntate.

Probatur: nam repugnat, quod agens intellectuium, & rationale sit irrationale: sed nihil potest excogitari irrationabilius, quam quod agens intellectuium, ac proinde cognoscens bonum vniuersale, ac discernens honestum, & inhonestum, non possit ex tali cognitione moueri, ac dirigi ad amandum ipsum bonum vniuersale, & ad amandum honestum, ac de eo complacendum, odio autem habendum inhonestum, illudque abominandum; vt cognoscens suum finem esse intelligere, ac scire, non possit ex tali cognitione appetere ipsum intelligere, ac scire, de eoque delectari: ergo repugnat intellectuium, quod non possit ex intellectu istorum moueri, ac dirigi ad illorum amorem, vel odium, appetitum, delectationem, fugam; sed potentia hæc amandi, appetendi, de ijsque delectandi, & contraria fugiendi, & odio habendi, ac abominandi, est voluntas, quæ definitur *appetitus motus, & directus ab intellectu*: ergo repugnat intellectuium non volituium, ac carens voluntate. Adde, quod si esset irrationabilissimum, quod aliquid purè naturale non posset appetere appetitu naturali, & innato suum bonum, à fortiori esset irrationabilissimum, quod aliquid intellectuium non posset appetere suum bonum appetitu intellectiuo.

12. Confirmatur: nam ex Aristotele 1. Rhetor. cap. 6. bonum definitur id, quod omnia appetent, si haberent intellectum: ergo supponit vt euidentissimum, quod eo ipso, quod res habet intellectum, ab intellectu boni potest moueri ad bonum appetendum, ac proinde habet voluntatem.

13. Op-

13. Opponunt primo: dari potest aliqua intellectio actualis, ex qua non sequatur vlla appetitio actualis: e.g. ex intellectione, qua cognoscimus quatuor, & tria sunt septem, nulla sequitur appetitio actualis; ergo potest dari aliqua potentia intellectiua, ex qua non sequatur vlla potentia appetitiua.

Respondeo, transeat antecedens, & nego consequentiam. Disparitas est, quia intellectio actualis potest non representare aliquid sub ratione boni, & conuenientis; sed vt ex ea sequeretur appetitio, deberet aliquid representare sub ratione boni, & conuenientis, siquidem appetitus mouetur à bono vt cognitio: ergo. At potentia intellectiua potest omnia intelligere, ac proinde potest etiam cognoscere bonum vniuersale; sed bonum cognitum mouet appetitum; ergo potentia intellectiua non potest esse sine appetitu, ac proinde sine voluntate, siquidem appetitus intellectiuis est voluntas.

14. Opponunt secundò: quinque sensus exteriores sunt sine appetitu ipsis correspondente; nam visui non coniungitur appetitus visuius, auditui non coniungitur appetitus audituius; ergo etiam possibilis est intellectus, cui non coniungatur voluntas, siue appetitus intellectiuis.

Respondeo, transeat antecedens, & nego consequentiam, ac retorqueo argumentum. Eo ipso, quod animal habeat quinque sensus, habet appetitum sensitiuum, quo possit appetere obiecta conuenientia quinque sensibus, ijsque delectari; ergo eo ipso, quod aliquid habet intellectum, debet posse appetere bona intelligibilia, ijsque delectari; sed appetitus boni intelligibilis est intellectiuis, & est voluntas, siquidem appetit bonum vt intellectum; ergo intellectus non potest esse in vilo supposito sine voluntate. Quinque sensibus exterioribus non debent correspondere quinque appetitus exteriores, quia datur sensus communis proponens omnia sensibilia particularia quinque sensuum, cui correspondet appetitus sensitiuus appetens omnia bona sensibilia. At verò intellectui debet correspondere appetitus intellectiuis, quia non datur, nec potest dari potentia cognoscitiua superior, & vniuersalior intellectu, proponens bonum vniuersale, & intelligibile, quod est obiectum voluntatis, adeoque intellectui debet correspondere appetitus intellectiuis, qui vocatur voluntas.

15. Supposito, quod in Angelis detur voluntas, quærimus cum Sancto Thoma art. 2. vtrum voluntas angeli distinguatur ab eiusdem intellectu?

Respondemus affirmatiue cum eodem Sancto Thoma. Sed quia in Philosophia lib. 3. q. 11. ostendi in anima rationali voluntatem distinguere realiter ab intellectu, & supra hoc lib. 3. de Angelis quæst. 148. nu. 10. & sequent. dixi ex proportionali ratione distinguere in angelis, nihil est addendum.

16. Ad 1. distinguo minorem: voluntas est in ratione, ita vt sit etiam in intellectu intelligente sine discursu, concedo; ita vt non sit etiam in intellectu intelligente sine discursu, nego minorem; & distinguo consequens: ergo angeli differunt ab homine per hoc, quod homines sunt volitiui voluntate rationali, angeli non sunt volitiui voluntate propriè rationali, sed intellectiua, concedo; per hoc, quod homines sunt volitiui voluntate rationali, angeli non sunt volitiui vlla voluntate, ne intellectiua quidem, nego consequentiam. Sicut angeli differunt ab homine per hoc, quod angeli non sunt propriè rationales, hoc est intellectiui per discursum, sed sunt purè intellectiui sine discursu, homines autem sunt propriè rationales, hoc est intellectiui per discursum, sic differunt per hoc, quod angeli non sunt volitiui voluntate propriè rationali, hoc est directè ab intellectione discursiua, hoc est directè ab intellectione discursiua; ergo non sequitur, quod in angelis non sit voluntas, sed solum sequitur, quod non sit in ijs voluntas propriè rationalis, hoc est directè per discursum, sed sit voluntas intellectiua, hoc est directè per intellectiorem sine discursu. Si verò queratur, vtrum voluntas angelica sit superior voluntate humana, respondeo ex Sancto Thoma in resp. ad 1. quod est superior proportionalitèr, ac intellectus angelicus est superior ratione humana. Aduertit autem Sanctus Thomas, quod aliter ratio humana est superior sensui, & potentia cognoscitiua brutorum animalium, aliter intellectus angelicus est superior ratione humana. Ratio enim humana ita est superior sensui, & potentia cognoscitiua brutorum, vt ad illas comparetur, tanquam potentia vniuersalis, & cognoscitiua omnium, ad potentiam particularem, & cognoscitiuam aliquorum tantum obiectorum, nimirum materialium. At intellectus angelicus est perfectior ratione humana quo ad modum cognoscendi: siquidem intellectus angelicus cognoscit simplici intuitu sine discursu, & sine compositione, & diuisione: ratio autem humana cognoscit, discurrendo, componendo, ac diuidendo. Verum quia ratio humana discurrendo peruenit ad cognoscenda omnia illa, quæ intellectus angelicus cognoscit sine discursu, intellectus angelicus non est potentia vniuersalior ratione humana, cum tam intellectus angelicus, quam ratio humana cognoscat omnia. Proportionalitèr voluntas angelica non est vniuersalior voluntate humana, cum vtraque voluntas possit appetere omne bonum, & ipsum bonum vniuersale, sed solum est perfectior, in quantum voluntas angelica est simplicior in volendo, & est purè intellectiua, cum voluntas humana sit rationalis, hoc est directè per discursum, vt explicatum est.

17. Ad 2. distinguo maiorem: appetitus est tantum boni, quo caremus, nego: ita est

P p p 2 boni,

boni, quo caremus, ut feratur etiam in bonum habitum, & in bonum, abstrahendo ab hoc, quod illud habeamus, vel non habeamus, concedo. Appetitus, licet ex sua etymologia dicatur ab actu appetendi per modum desiderij, quo appetimus bona, quæ non habemus, tamen significat potentiam, quæ non solum fertur in bonum non habitum, illud desiderando, sed etiam in bonum ut habitum, per modum delectationis, illo gaudento, & in bonum, abstrahendo ab hoc, quod habeatur, vel non habeatur, per modum simplicis amoris: ergo non est mirum, quod appetitus possit dari in angelis etiam beatis. Adde, quod angeli in via non habebant summum bonum, hoc est beatitudinem; ergo illi appetebant etiam appetitu desiderij. Rursus in patria licet sint beati, possidendo Deum, qui est eminenter omnia bona, nihilominus possunt sibi, vel nobis desiderare aliqua bona, quæ formaliter non habent.

18. Ad 3. distinguo minorem: Angeli, cum sint incorporei, debent esse immobiles motu corporeo, & qui sit actus imperfecti, concedo; debent esse immobiles motu spiritali, & qui sit actus rei iam perfectæ, nego: & nego consequentiam. Duplex est motus, alter est actus imperfecti, supponens nimirum rem nondum peruenisse ad perfectum statum suæ naturæ debitum, qualis est in animalibus motus alterationis, augmentationis, &c; alter est actus perfecti, qualis est in corporibus celestibus motus localis circularis, quo quia sunt in statu perfecto, moventur ad suam perfectionem communicandam rebus inferioribus. Intellectiones, & volitiones sunt quidam motus, qui sunt actus rei perfectæ, ideoque angeli etiam beati, licet sint in statu perfectissimo, moventur ad intelligendum, & volendum.

19. Ad 4. iam num. 11. probatum est implicare contradictionem aliquid intellectuum non esse volituum, & carere voluntate, ac proinde ex eo, quod aliquid sit intellectuum, efficaciter probari, quod sit etiam volituum, & habeat voluntatem.

20. Ad 5. quod affertur ad probandum voluntatem non distingui ab intellectu angelis, distinguo maiorem: vnaquæque res ad suum bonum intrinsecum inclinatur per suam formam, & naturam sine aliquo superaddito, transcat; ad suum bonum extrinsecum, nego maiorem; concedo minorem; & nego consequentiam. Transeat, quod res per suam naturam, & formam inclinentur ad bona intrinseca: at ad bona extrinseca, & ad operationes, quibus se movent ad bona extrinseca, inclinantur per virtutes superadditas, eo pacto, quo corpora ad suum locum, & ad motum localem sursum, & deorsum inclinantur per gravitatem, & leuitatem superadditam; sed angelus ordinatur ad suum finem, & bonum ipsi extrinsecum, nimirum ad Deum, in quo consistit eius beatitudo: ergo inclinatur per intellectum, & voluntatem angelicam naturæ su-

peradditam. Ex opposita ratione Deus, quia in se ipso habet totum suum bonum, ad illud inclinatur per intellectum, & voluntatem indistincta ab ipsa essentia, & natura diuina.

23. Ad 6. Nego maiorem. Ut potentie realiter distinguantur, sufficit, ut tendant in obiecta sub diuersa ratione, hoc est per operationes ita diuersas, ut postulent distinctionem potentiarum: sed licet verum, & bonum, non distinguantur realiter, tamen intellectus tendit in illa sub ratione veri, illa intelligendo, voluntas sub ratione boni, illa appetendo; actus autem intelligendi, & volendi sunt operationes ita diuersæ, ut postulent procedere à diuersis potentijs, non minus, quam actus videndi, & audiendi postulant procedere à diuersis potentijs, & organis, ut dictum est q. 148. n. 16; ergo &c. Confirmatur: nam ut dicit Sanctus Thomas art. 2. huius q. 59. intellectus, intelligendo trahit obiectum ad se, voluntas, volendo tendit ad obiectum: operatio autem, qua obiectum trahimus, & operatio, qua tendimus ad obiectum, procedere debent à potentijs diuersis.

QVAESTIO CLXVI.

Vtrum in Angelis sit liberum arbitrium, & irascibilis, ac concupiscibilis?

S. Th. quest. 59. art. 3. 4.

1. **V**idetur in Angelis non esse liberum arbitrium: primò enim si angeli non essent capaces eligendi vnum præ alio, non essent capaces liberi arbitrij, cuius actio est electio: sed angeli non sunt capaces eligendi vnum præ alio; ergo. Probarur minor: electio enim ex Aristotele 3. Eth. cap. 3. & 6. Ethic. cap. 9. est appetitus præconsultiati, seu præconsultati: præconsultatio autem est inquisitio quædam includens discursum; sed angeli non discurrunt, ut dictum est quest. 161. ergo non consultant, ac proinde non sunt capaces electionis.

2. Secundò intellectus angelicus non est indifferens ad iudicandum hoc, vel oppositum; ergo voluntas angelica non est indifferens ad eligendum hoc, vel oppositum, ac proinde non est libera.

3. Tertiò angeli ab initio suæ creationis debent necessario habere totam suam perfectionem physicam; ergo debent etiam necessario habere totam suam perfectionem moralem; ergo non debent esse præditi libero arbitrio, per cuius actus possint moraliter perfici.

4. Quartò si in Angelis daretur liberum arbitrium, deberet esse perfectius in angelo superiori, quam in inferiori; sed non potest esse perfectius in angelo superiori, quam in inferiori, cum liberum arbitrium non suscipiat magis, & minus: ergo.

5. Quintò videtur in angelis dari concupiscibilis, & irascibilis. Nam in ijs datur amor, & gaudium, qui sunt actus concupiscibilis; datur